

Єльнікова Г. В. – головний науковий
співробітник лабораторії технологій
професійного навчання

ДИСТАНЦІЙНЕ КОРПОРАТИВНЕ НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ

В сучасних умовах проблема професійної підготовки кваліфікованих робітників вимагає використання нових підходів до організації навчання, зокрема впровадження прогресивних освітніх технологій в т. ч., при навчання на виробництві. Все більше роботодавців усвідомлюють також необхідність підвищення професійної кваліфікації та майстерності своїх працівників.

На думку вчених і практиків, професійна освіта має здійснюватися за рахунок розвитку способів мислення і діяльності, інтегруючи теоретичну і виробничу складові процесу навчання.

Можна виділити найбільш пріоритетні способи підвищення якості професійної освіти:

- Впровадження персоніфікованої моделі підготовки кваліфікованих робітників;
- Використання блочно-модульного навчання;
- Інформаційно-комунікаційне забезпечення професійної освіти;
- Формування освітнього простору за допомогою прогресивних педагогічних технологій, ін.

Ми виділяємо останні дві складові, оскільки без них неможливо організувати дистанційне навчання, у т. ч. на виробництві.

Дистанційне навчання – це сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації у інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ від тих, хто навчає (викладачів), до тих, хто навчається (у нашому випадку слухачів). Дозволяє навчатися на відстані за відсутності викладача. *Основними принципами дистанційного навчання є:* інтерактивна взаємодія в процесі навчання, надання слухачам можливості самостійної роботи з освоєння навчальної інформації, а також консультаційний супровід у процесі навчання.

Учасники дистанційного навчання): адміністрація, тьютори (викладачі), автори, слухачі, тьютор-методист.

Нас цікавить корпоративне дистанційне навчання, під яким ми розуміємо – форму підвищення кваліфікації та розширення професійних знань і вмінь спеціалістів в рамках однієї організації для забезпечення успішного й ефективного виконання її стратегічних завдань та підвищення ефективності її діяльності.

Технологію дистанційного навчання можна представити так:

Для організації ДН на виробництві необхідно:

- мати спеціальне обладнання: телекомунікаційне оснащення;
- для дидактичного забезпечення необхідною умовою є: наявність компетентних професіоналів, які не тільки самі володіють високою комп’ютерною грамотністю, а й спроможні навчити користуватися комп’ютерною технікою працівників, для яких актуальним є навчання на виробництві;
- найбільш важливим моментом є розроблення навчальних посібників, завдань для самостійної роботи, методичних рекомендацій, тестів, опитувальників, збірників ситуативних завдань тощо;
- для кожної категорії кваліфікованих працівників на виробництві треба мати варіанти індивідуальних планів, які містять інваріантну і варіативну складові;

– усі варіанти навчальних планів мають бути забезпечені навчально-методичними матеріалами та методиками і технологіями дистанційного навчання;

– наявність програмного об'єкту або ресурсу, який може бути використано для навчання. Навчальні об'єкти широко використовуються у віртуальних навчальних середовищах і передбачають активне використання елементів мультимедіа, анімації тощо;

– створення віртуального навчального середовища (ВНС) – програмної системи для підтримки процесу дистанційного навчання на відміну від керованого навчального середовища, призначеного для управління процесом навчання.

Віртуальне навчальне середовище зазвичай використовує мережу Інтернет і надає засоби для оцінки, комунікації, скачування матеріалів, повернення робіт слухачів, оцінювання колег, збирання та організація оцінок, опитування тощо.

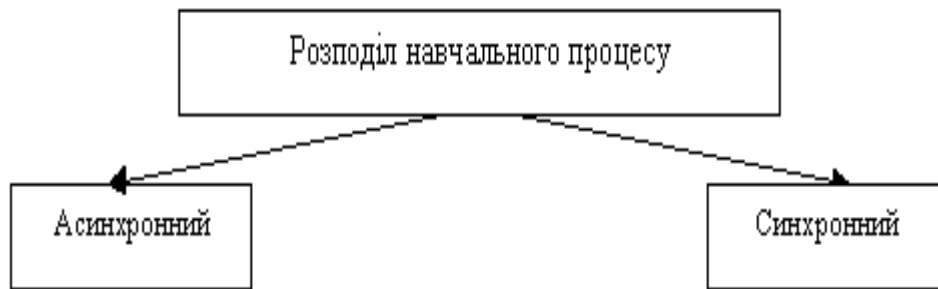
Серед найновіших особливостей ВНС — широке запровадження технологій wiki, блогів та RSS

Щодо методики ДН зазначимо, що схема дистанційного навчання полягає в наступному: учень/слухач вибирає потрібну йому тему і проходить попереднє тестування, за підсумками якого визначається поточний рівень знань, потім висилається завдання, яке необхідно виконати. Після виконання кількох завдань пишеться тест+, за результатами якого висилаються нові вправи.

У науці розрізняють поняття «дистанційна освіта» і «дистанційне навчання».

Під першим поняттям розуміють спільну діяльність викладачів і студентів/слухачів, а під другим – самостійну діяльність студентів/слухачів.

Специфіку здійснення навчального процесу при ДН представляємо таким чином:

Сутністю асинхронного навчання є те, що віддалений студент, оснащений пакетом інформаційних засобів, накопичує знання, виробляє вміння й навички, а навчальний заклад періодично контролює кількість та якість засвоєного матеріалу.

Синхронне навчання полягає в тому, що умовний клас або група в синхронній взаємодії з тьютором користуються інформаційною базою та пристроєм, що виконує тестування. Під час застосування такої моделі слухачі та викладачі спілкуються в режимі реального часу через віртуальні аудиторії, використовуючи й поєднуючи різні методи передавання інформації.

Особливістю дистанційного навчання є великий обсяг самостійної роботи слухачів, тому необхідно організувати для них постійну підтримку з боку викладачів. Для цього створюються спеціальні пакети програмного матеріалу, розробляються індивідуальні плани для навчання.

ДН використовує всі дидактичні форми і види занять, які мають свою специфіку.

Мультимедіа-лекції спеціально розробляються викладачами і викладаються на сайті для доступу слухачам. При дистанційному навчанні можливості застосування цієї форми занять розширюються. Слухачі працюють самостійно не тільки з літературою, а й з навчальними програмами, тестами, інформаційними базами даних. Вони самостійно вивчають лекції, готуються до семінарів і практичних робіт.

Семінари при дистанційному навчанні можуть проводитися як в асинхронному, так і в синхронному режимі. Вони являють собою електронні дискусії (Інтернет- форуми).

On-line консультації – це спілкування в програмах типу ICQ і Skype, які можуть поєднуватися в процесі навчання.

Поточний контроль успішності (контрольні, самостійні роботи і т.п.) і проміжна атестація (сесійні заліки та іспити) в режимі дистанційної освіти, проходять віддалено, через Інтернет.

Після вивчення кожної нової теми слухачі виконують електронні тести. У режимі реального часу за допомогою відеозв'язку відповідають на питання викладача, захищають курсові, реферати, творчі проекти. Крім того, викладач може відправити слухачу контрольні питання на електронну пошту. Для мінімізації можливості списування на виконання завдання дистанційних контрольних відводиться обмежена кількість часу.

Розглядаючи професійне навчання персоналу на виробництві, зазначимо, що воно може бути організованим на підприємстві двома способами, а саме:

– шляхом соціального партнерства організації з навчальним закладом (ВНЗ, ПТНЗ, Центром ПТО тощо).

– шляхом створення безпосередньо в організації навчально-методичної підструктури, яка забезпечує професійну підготовку працівників.

При організації ДН шляхом соціального партнерства в закладі післядипломної освіти використовують три етапи:

Перший етап (очний) – організаційно-настановна сесія: ознайомлення слухачів із сучасними дослідженнями у сфері професії, з організацією та порядком підвищення кваліфікації.

Другий етап – дистанційний: керована і контрольована самостійна робота слухачів, навчальна практика, написання атестаційної роботи.

Третій етап (очний) – залікова сесія: вихідний контроль, оглядові заняття, атестація успішності навчання.

Отже, природний розвиток технологій дистанційного навчання, зручність його використання на виробництві для надання додаткової інформації робітничому персоналу в процесі підвищення кваліфікації,

розширення кваліфікаційного профілю, опанування нових професій тощо й недостатня розробленість його наукового та навчально-методичного забезпечення впевнює, що це питання стає проблемою професійної педагогіки як науки й педагогічної практики навчання на виробництві.

Однак, як показують дослідження, на промисловому підприємстві утруднено впровадження даної форми навчання, тому що для проведення занять потрібен високий рівень технічної оснащеності. Керівництво, спираючись на застарілі технології, віддають перевагу традиційним способам підвищення кваліфікації працівників, таким як лекційні або семінарські заняття на базі конкретного навчального закладу.

Дистанційне навчання в більшості випадків розраховане або на керівників, або на працівників вузьких спеціальностей, що зустрічаються практично в кожній організації, таких як економісти, співробітники відділу кадрів, фінансисти.

Література

1. Галина Єльнікова Модернізація професійного навчання персоналу в ринкових умовах / Галина Єльнікова // Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр. / [редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.] – К.: ІПТО НАПН України, 2012. – Вип. 2. – С. 16–24.

2. Жигаленкова Г.С. Повышение квалификации работников на промышленном предприятии состояние и перспективы / Г. С. Жигаленкова // Интернет-конференция «Управление человеческими ресурсами в условиях модернизации экономики». – IV Байкальский Кадровый форум – 2012. – Режим доступа до матеріалів: <http://trud.isea.ru/BKF/IV-Bajkalqskij-KADROVYJ-FORUM/Konferencija/Opublikovannye-raboty>

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс] // Освітній портал. — Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.—

5. Покришень Д. А., 2012 ISSN 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання. 2012. №6 (32). Режим доступу до журналу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>

6. Україна Дистанційна освіта [Електронний ресурс] // Дистанційне Навчання. — Режим доступу : <http://sez.donetsk.ua/ukrajina-dystancijna-osvita>.